

Қазақстандағы цифрлық құқықтардың сақталу деңгейін түсінуге көмектесетін Цифрлық құқықтар мониторингін назарларыңызға ұсынамыз. Бұл мониторинг цифрлық құқықтардың қалай жүзеге асырылып жатқанын, қандай қауіп-қатерлер бар екенін және қандай мәселелер ерекше назар аударуды қажет ететінін анықтауға бағытталған. Біз онлайн-инциденттер, кибершабуылдар, жеке деректердің таралуы туралы ақпаратты тұрақты түрде жариялап отырамыз. Мұның барлығы цифрлық ортаның барлық азаматтар үшін қауіпсіз, ашық әрі қолжетімді болуына ықпал етеді. Мониторинг бірнеше тақырыптық бөлімнен тұрады және Құқықтық медиа-орталықтың ресурстарында екі тілде қолжетімді.

1. Пікір білдіру еркіндігі және ақпаратқа қол жеткізу

Тоқаев әлеуметтік желілердегі арандатушылық материалдар туралы пікір білдірді
26 қыркүйекте Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев әлеуметтік желілерде дезинформация мен арандатушылық сипаттағы ақпараттардың таралып жатқанын айтты: «Қазір әлеуметтік желілер арқылы өзгелерге ақыл айтатын адамдар көбейіп кетті. Олардың арасында дезинформация таратып, қоғамды адастырып жүргендер де аз емес. Осындай санасыз, жеке мүддесін көздейтін адамдардың теріс ықпалына түскен кейбір жастар интернетте түрлі өсек-аянды немесе қоғамда алауыздық туғызатын арандатушылық материалдарды жариялап жүр», — деді ол. Тоқаев мамандар мен сарапшылар қоғамға маңызды мәселелерді түсіндіріп, жастарға шынайы ақпаратты арандатушылықтан ажырата білуге көмектесуі, сондай-ақ салмақты қоғамдық пікір қалыптастыруға үлес қосуы тиіс екенін атап өтті.
<https://www.zakon.kz/obshestvo/6492242-tokaev-vyskazalsya-o-provokatsionnykh-materialakh-v-sotssetyakh.html>

Қазақстанда дезинформациямен күрес орталығы құрылды
Орталық Орталық коммуникациялар қызметінің (ОКҚ) құрылымында ашылды. Оның міндеттеріне жалған ақпаратты анықтау және жоққа шығару, азаматтарды маңызды тақырыптар бойынша объективті әрі тексерілген деректермен қамтамасыз ету, сондай-ақ ақпаратты жауапкершілікпен тұтыну мәдениетін дамыту кіреді. Ұйым жалған ақпараттарға қатысты тұрақты шолуларды, манипуляция кейстерін жариялап, қоғамдық резонанс тудырған ақпараттық тақырыптар бойынша сараптамалық түсіндірмелер беретін болады.
<https://www.zakon.kz/obshestvo/6486049-v-kazahstane-poyavilsya-tsentr-po-borbe-s-dezinformatsiey.html>

Мәдениет және ақпарат министрлігі «Республика» басылымының бұғатталуын 2012 жылғы сот шешімімен түсіндірді
Мәдениет және ақпарат министрлігі оппозициялық «Республика» басылымының сайты он жыл бұрын қабылданған сот шешіміне сәйкес бұғатталып отырғанын мәлімдеді. Аталған шешіммен біртұтас БАҚ деп танылған бірқатар газеттер мен интернет-ресурстардың таралуына тыйым салынған. Бұл жағдай 2025 жылы да ескі сот актілерінің пікір білдіру еркіндігіне және баламалы ақпаратқа қол жеткізуге әсер етіп отырғанын көрсетеді. Соңғы айларда басылымды бұғаттау жалғасып, жүйелі сипатқа ие болып отыр.
<https://vlast.kz/novosti/67258-minkult-obasnil-blokirovku-izdania-respublika-reseniem-suda-2012-goda.html>

Instagram желісінде қазақстандық екі журналистің аккаунты өшірілді
Instagram желісінде журналистер Вадим Борейко мен Асхат Ниязовтың аккаунттары жойылды — екеуі де бұған дейін өз парақшаларына жасалған шабуылдарға тап болған. Борейко мұны өз контентіне бағытталған әдейі қысым деп бағалап, биліктің әлеуметтік желілерге ықпал етуге бұрыннан келе жатқан әрекеттерін еске салды. Сонымен қатар белсенді Санжар Бокаевтың аккаунты бұзылған. Ал басқа журналистер, соның ішінде Лұқпан Ахмедьяров та, өз парақшалары мен арналарын мерзімді түрде бұғаттау жағдайлары туралы хабарлап келеді.
<https://rus.azathabar.com/a/v-instagram-e-udaleny-akkaunty-dvuh-kazahstanskih-zhurnalistov/33600119.html>

Журналист Ахмедьяровтың аккаунты Қорғаныс министрлігінің қысымы туралы жарияланымнан кейін өшірілді

Журналист Лұқпан Ахмедьяровтың Facebook-тағы аккаунты Қорғаныс министрлігінің тарапынан қысым болғаны жөніндегі жазбасынан кейін көп ұзамай жойылды. Оның айтуынша, сарбаздардың қаза табуы туралы деректі фильмі жарыққа шығар алдында әскери ведомствода қызмет ететін танысы хабарласып, «әскер тақырыбын қозғай бермеу» жөнінде ескерту жасаған. Ахмедьяров фильм жарияланғаннан кейін талқылау барысында пайда болған кейбір пікірлердің Қорғаныс министрлігі өкілдерінің қарапайым қолданушы ретінде жазған пікірлеріне ұқсайтынын атап өтті.

<https://exclusive.kz/posle-publikacii-o-davlenii-so-storony-minoborony-udalen-akkaunt-zhurnalista-ahmedjarova/>

Factcheck.kz сайты Ресейде ішінара қолжетімсіз болды

Қаңтар айында Ресейдегі оқырмандар Factcheck.kz сайтына кіруде қиындықтар туындағанын хабарлады. Олардың айтуынша, бұл мәселелер желтоқсан айының ортасынан бастап байқалған. Тексеру нәтижесінде бірқатар танымал провайдерлер тарапынан шектеулер бар екені анықталды, алайда сайт толық бұғатталмаған және Роскомнадзор тізілімдерінде бұғаттау туралы мәліметтер жоқ. Шектеулердің себептері әзірге белгісіз; қазіргі уақытта сайт Ресей аумағында VPN арқылы қолжетімді.

<https://factcheck.kz/novosti/sayt-factcheck-kz-okazalsya-chastichno-nedostupen-v-rossii/>

«Власть» басылымының сайты төрт апта бойы DDoS-шабуылдарға ұшырап отыр

«Власть» редакциясы 10 желтоқсанда интернет-журналдың сайты күшті DDoS-шабуылдан туындаған ақауларға байланысты жұмыс істеп жатқанын хабарлады. Басылым мәліметінше, алдыңғы ірі шабуыл 2 желтоқсанда болған, ал шабуылдар жалпы төртінші аптаға жалғасып отыр. Сонымен қатар, 10 желтоқсан күні күндіз және түнде Kursiv.media сайты да DDoS-шабуылға ұшыраған. Басылым жазғандай, шабуыл АҚШ пен Вьетнамнан жүргізілген. Боттар серверге жалпы 1 млн-нан астам сұраныс жасап, деректер базасын басқару жүйесіне жүктеме тудырып, сайттың жұмысын бәсеңдеткен.

<https://factcheck.kz/novosti/sayt-izdaniya-vlast-na-protyazhenii-chetyreh-nedel-podvergaetsya-ddos-atakam/>

«Уральская неделя» басылымының Instagram аккаунты бұғатталды

Медиа редакциясы 27 қарашада аккаунттың бұғатталғанын хабарлады: «Біздің Instagram-дағы @uralsk_week_media аккаунтымыз кеше, 27 қарашада, зұлым ниеттегі тұлғалардың әрекеті нәтижесінде бұғатталды. Біз бұл әрекет биліктің жаңа репрессиялық әдісіне ұшырамағанымызды қалап, ойлаймыз. Өкінішке қарай, соңғы уақытта елде тәуелсіз журналистердің, азаматтық белсенділердің және БАҚ-тың әлеуметтік желідегі аккаунттары жиі бұғатталуда». Журналистер оқырмандарды резервтік аккаунт @uralsk_week_media-ға жазылуға шақырды.

<https://www.uralskweek.kz/2025/11/28/instagramm-uralskoj-nedeli-zablokirovan-prosim-podpisyvatsya-na-nash-rezervnyj-akaunt/>

2. Жеке деректерді қорғау

Киберқауіп: Қазақстандықтардың жеке деректері қалай жария болды және оларды қалай қорғауға болады

Қазақстанда 16 миллион азаматтың жеке деректері, соның ішінде ЖСН мен телефон нөмірлері, жария болды. Мемлекеттік органдар жүйелерінің бұзылмағанын хабарлады, ал мәселенің көзі — қорғаныс деңгейі төмен жеке сектор. Сарапшылар компанияларды деректерді қорғауға ынталандырмайтын әлсіз айыппұлдар бұл жағдайға себеп болып отыр деп есептейді, сондықтан «айналымдық айыппұлдар» енгізу және зардап шеккендерге өтемақы төлеу ұсынылады. Деректердің жариялануы қазір алаяқтар тарапынан белсенді түрде пайдаланылады, ал мемлекет бақылауды күшейтіп, заңдарды жетілдіруде, сондай-ақ азаматтарға цифрлық гигиенаны сақтауды ұсынады.

https://www.inform.kz/ru/kiberugroza-pochemu-proizoshla-utechka-personalnih-dannih-kazahstantsev-i-kak-ih-zashitit-df15ec?utm_source=chatgpt.com

Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі Қазақстандағы 16 миллион адамның деректерінің жария болуын және 3 млрд теңге «тұрғынсыз» стартаптарды түсіндірді

Қазақстан Республикасы МЦРИАП депутаттық сауалға берген жауабында маусым айындағы 16 миллион адамның деректерінің жария болуы бұзылу емес, ескі базалардың «қайта таралуы» екенін хабарлады. Сонымен қатар, киберсақтандыру, биометрия және кибергигиена курстарына қатысты түзетулер әзірленуде. Сараптау кезінде перспективасыз техноорталықтарға және стартаптарға миллиардтаған теңге жұмсалғаны, жүздеген ИТ-жүйелердің құжаттамасы жоқтығы анықталды. Алайда жаңа ірі жобалар да іске қосылуда: Павлодардағы «Қауіпсіз қала» жобасына 9,2 млрд теңге бөлінген және Smart Data Finance үшін серверлерді сатып алу 34 млрд теңгеге жоспарланған.

<https://exclusive.kz/mincifry-objasnilo-utechku-dannih-16-mln-kazahstancev-i-mertvye-startapy-na-3-mlrd/>

Тоқаев мемлекеттік органдарға азаматтардың жеке деректерін қорғау үшін ұлттық мессенджерге көшуге тапсырма берді

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев жасанды интеллект туралы заң әзірлеуді және 2026 жылдан бастап барлық цифрлық жобаларды QazTech ұлттық платформасына көшіруді тапсырды, алайда ерекше назарды қорғалған байланыстарға аударды. Ол мемлекеттік және қызметтік хат-хабарларды Қазақстандық Aitu мессенджеріне көшіруді талап етті, бұл ЖСН, медициналық деректер және басқа да құпия ақпараттарды тасымалдау кезінде шетелдік сервистерді қолдануды болдырмауға бағытталған. Тоқаевтың айтуынша, Aitu қажетті қауіпсіздік деңгейін қамтамасыз ете алады, ал үкіметке барлық жеке деректермен байланыстарды осы платформаға көшіруді ұйымдастыру тапсырылды.

<https://vlast.kz/novosti/65993-tokaev-porucil-gosorganam-perejti-na-nacionalnyj-messendzer-dla-zasily-personalnyh-dannih-grazdan.html>

ЦАРКА командасы киберқауіпсіздік саласындағы шешімдерін ұсынды

Қазақстанның Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінде киберқауіптер мен киберқауіпсіздікке арналған Demo Day өтті. Кибершабуылдарды талдау және тергеу орталығы (ЦАРКА) ақпараттық қауіпсіздік саласындағы өз шешімдерін таныстырды. Бұл туралы Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігінің баспасөз қызметі хабарлады.

https://factcheck.kz/novosti/komanda-tsarka-predstavila-resheniya-v-sfere-kiberbezopasnosti/?utm_source=chatgpt.com

Жеке деректерді қорғау: құқық бұзушылықтар 18%-ға артты

Ағымдағы жылдың қаңтар-шілде айларында ҚР-да жеке өмірге қол сұғылмаушылық және жеке деректерді қорғау заңнамасы саласындағы 58 қылмыстық құқық бұзушылық тіркелді — бұл 2024 жылдың осы кезеңімен салыстырғанда 18,4%-ға көп.

<https://dknews.kz/ru/v-strane/366919-zashchita-personalnyh-dannih-pravonarusheniy-stalo>

Мыңдаған қазақстандық мектеп оқушыларының деректері ашық қолжетімді болды

Желіден электрондық күнделік Kundelik қолданушыларының, ресейлік «Дневник.ру» жүйесіне аналог, кем дегенде мыңдаған деректері табылды. Жауап берілген деректерге оқушының толық аты-жөні, туған күні, оқу орны және оқитын сыныбы кіреді. Бұл ақпарат желтоқсанның басында деректердің жариялану агрегаторларында пайда болды. Деректер ағымдағы жылдың қыркүйегіндегі болып көрсетілген, бұл деректердің жариялануы салыстырмалы түрде жақында болғанын білдіреді.

<https://exclusive.kz/dannye-tysjach-kazahstanskih-shkolnikov-okazalis-v-otkrytom-dostupe/>

Қазақстанда жеке деректердің жаппай жариялануына қатысты қылмыстық жауапкершілік енгізілмек

Қазақстанда жеке деректерді қорғау саласындағы бұзушылықтар үшін жауапкершілікті күшейту ұсынылады: ақпаратты қорғау талаптарын орындамағаны үшін әкімшілік айыппұл бірнеше есе көбейтіліп, 5000 АЕК-ке дейін жеткізілмек. Сонымен қатар, жеке деректердің жаппай жариялануына қатысты қылмыстық жауапкершілік енгізу көзделуде. Бұл цифрлық трансформация азаматтардың қауіпсіздігіне зиян келтірмеуі тиіс екенін және жеке ақпаратты жауапсыз пайдалану заңға сәйкес жазалануы керектігін атап көрсетеді.

<https://kaztag.kz/ru/news/ugolovnuyu-otvetstvennost-za-massovuyu-utechku-personalnykh-dannyykh-khotyat-vvesti-v-kazakhstane>

3. Киберқауіпсіздік және инфрақұрылым

Қазақстанда Жасанды интеллект министрлігі құрылды

Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігіне қайта құрылып, инновациялық қызметке қатысты функциялар мен өкілеттіктер Ғылым және жоғары білім министрлігіне берілді. Бұл туралы Жарлыққа президент Тоқаев 18 қыркүйекте қол қойды.

<https://vlast.kz/novosti/66476-ministerstvo-iskusstvennogo-intellekta-i-cifrovogo-razvitiya-sozdano-v-kazahstane.html>

Қазақстанда киберқылмыстар саны дерлік екі есе өсті: бұзулар, вирустар, деректердің жариялануы

Қазақстанда ақпараттандыру және байланыс саласындағы киберқылмыстар саны дерлік екі есе өсті: 2025 жылдың қаңтар-қазан айларында 201 қылмыстық құқық бұзушылық тіркелді (+86,1% 2024 жылдың осы кезеңімен салыстырғанда).

Көбінесе ақпаратты жою/өзгерту, заңсыз кіру және зиянды бағдарламаларды тарату фактілері тіркеледі; істер саны бойынша Алматы және Астана алда тұр.

Шабуылдардың өсуіне байланысты зиян көлемі де артты — 16,4 млрд теңгеге жетті (алдыңғы жылмен салыстырғанда 29,2 есе көп), оның басым бөлігі мемлекеттік органдарға тиген. Қазақстан халықаралық ынтымақтастықты күшейту мақсатында киберқылмыстық әрекеттерге қарсы БҰҰ Конвенциясына қол қойған.

https://profit.kz/news/72263/Vzlomi-virusi-utechka-dannih-v-Kazahstane-pochti-vdvoe-viroslo-kolichestvo-kiberprestuplenij/?utm_source=chatgpt.com

ҚР ҰҚК мемлекеттік органдардың ресурстарына 86,3 млн кибершабуыл мен 2156 DDoS-шабуылдың алдын алды

ҚазТАГ ҰҚК төрағасына сілтеме жасап хабарлағандай, тек 2023 жылы мемлекеттік органдардың ресурстарына 86 миллионнан астам кибершабуыл және 2000-нан астам DDoS-шабуыл жасалған. Билік қауіп-қатерлерді сәтті тоқтатқанын хабарлады, алайда бұл сандар мемлекеттік ИТ-инфрақұрылымға тұрақты қысым түсіп отырғанын және мониторинг пен қорғау жүйелерін дамыту қажеттігін көрсетеді.

<https://kaztag.kz/ru/news/knb-rk-otrazil-86-3-mln-kiberatak-i-2156-ddos-atak-na-resursy-gosorganov>

Google және Apple Орталық Азия елдеріндегі пайдаланушыларға киберқауіптен сақ болуға ескертті

Apple пен Google Қазақстан, Өзбекстан және Тәжікстандағы пайдаланушыларға мемлекеттік құрылымдар тарапынан бағытталған хакерлік шабуыл қаупі бар екенін хабарлады. Apple 2 желтоқсанда егжей-тегжейін көрсетпей ескертулер жіберіп, науқанның 150-ден астам елді қамтитынын атап өтті. Ал Google бір күн бұрын Intellexa Predator тыңшылық бағдарламасын қолдану арқылы жүздеген бұзу әрекеттері тіркелгенін хабарлады, оның ішінде Орталық Азия елдеріндегі аккаунттар да зардап шеккен. Google мәліметі бойынша, АҚШ санкциясындағы Intellexa әзірлеушісі шектеулерді айналып өтіп, технологиясы бұған дейін тергеулерде пайдаланылған және шенеуніктерге, оппозиция мен белсенділерге бақылау жасау үшін қолданылған. Сарапшылар белгісіз көздерден келген сілтемелерге, файлдарға және жарнамаға сақ болуды ұсынады.

<https://rus.azattyq.org/a/google-i-apple-soobschili-o-popytkah-kiberslezhki-za-polzovatelnyami-v-stranah-tsentralnoy-azii/33618036.html>

ҚР ИИМ Kyzdar.net сайтына қарсы жұмыс тобы құрды

Kyzdar.net порталы Қазақстанның құқық қорғау органдары тарапынан екі жыл бойы жабуға тырысып келеді. 2023 жылы сайт әкімшілері ұсталып, мүліктері тәркіленді, ҚК-нің 309-бабы бойынша іс қозғалды. Ресурстың күнделікті табысы миллиондаған теңгеге бағаланған. Алайда сайт жаңа домендер арқылы тұрақты түрде қайта тіркеліп отыр. 2024 жылы «Киберқадағалау» жүйесі оның жүздеген айна-сілтемелерін анықтады. 2025 жылы портал жұмысын жалғастырып отыр, ал ИИМ оны толық жабу мүмкін болмағанын, тек жаңа мекенжайларды бұғаттай алатынын хабарлады.

<https://ulysmidia.kz/news/57537-mvd-kazakhstan-sozdalo-rabochuiu-gruppu-dlia-borby-s-saitom-kyzdar-net/>

4. Құқықтық реттеу

Қазақстанда онлайн пікір білдіру еркіндігі қалай шектеледі

Freedom House үкіметтік емес ұйымының есебіне сәйкес, әлемде интернет еркіндігі жағдайы 15 жыл қатарынан нашарлап келеді. Қазақстандағы жағдай жаһандық үрдістен көп ерекшеленбейді. Factcheck.kz редакциясы Қазақстанда желіде пікір білдіру еркіндігі қалай шектелетінін және шектеу мен реттеу арасындағы шекара қай жерде екенін зерттейді.

<https://factcheck.kz/cifrovye-prava/kak-v-kazahstane-ogranichivaetsya-svoboda-vyrazheniya-onlayn/>

Қазақстанда дипфейктер үшін және «Жасанды интеллекттің көмегімен жасалған» белгісінің болмағаны үшін жаза енгізілмек

2026 жылдың 18 қаңтарынан бастап Қазақстанда ЖИ туралы заңдар пакеті (2025 жылғы 17 қарашада қол қойылған) күшіне енеді, ол жасанды интеллект жүйелерін пайдаланып жасалған контент пен өнімдерді белгілеу міндетін енгізеді. Ақпараттандыру/белгілеудің болмауы үшін жаңа ӘҚБТК-ның 641-1-бабы бойынша айыппұл қарастырылған: жеке тұлғалар үшін 15 АЕК-тен бастап, ірі бизнесте 100 АЕК-ке дейін, сондай-ақ «жоғары тәуекелді» жүйелерде тәуекелдерді басқарудың болмауына жауапкершілік көзделген.

Сонымен қатар түзетулер «Масс-медиа туралы» заңға да қатысты: жасанды интеллектпен жасалған материалдарды жариялау тек ақпараттандыру ережелерін сақтаған жағдайда ғана рұқсат етіледі.

<https://www.zakon.kz/pravo/6498326-v-kazahstane-vvodyat-nakazanie-za-dipfeyki-i-otsutstvie-markirovki-sdelano-ii.html>

Қазақстанда дипфейктерді автоматты түрде анықтау жоспарланып отыр, деді Мәдениет және ақпарат вице-министрі Евгений Кочетов

Қазақстанда дипфейктерді анықтайтын жасанды интеллект жүйесі әзірленуде. Қазір «МЕРГЕН» платформасы жұмыс істеп, 5000-нан астам есірткі саудасымен айналысатын ресурстарды бұғаттады. Жаңа LLM-модель фейктер мен дипфейктерді тануға үйретілмек. Вице-министр Евгений Кочетовтың айтуынша, кездейсоқ бұғаттаулар күтілмейді, себебі шешімді мамандар қабылдайды. Жүйені оқыту бірнеше айға созылады.

<https://kaztag.kz/ru/news/avtomaticheskii-vyyavlyat-dipfeyki-sobirayutsya-v-kazahstane>

Қазақстанда жасанды интеллект туралы заң қабылданды

Заң жобасы жасанды интеллект технологияларын (жүйелерін) пайдалану бойынша біртұтас құқықтық базаны орнатуға бағытталған. Заң жобасы жеті бөлімнен және 28 баптан тұрады, олар: жасанды интеллект саласындағы құқықтық және ұйымдастырушылық реттеуді қамтамасыз ету; ашықтық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету; мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік ұйымдарда жасанды интеллект технологияларын пайдалану ерекшеліктерін айқындау; Қазақстан Республикасының үкіметіне жасанды интеллект саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыруда кеңейтілген өкілеттіктер беру; сондай-ақ жасанды интеллект саласындағы қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін нақтылау мәселелерін қамтиды.

Заң 2025 жылғы 17 қарашада қол қойылып, 2026 жылғы 18 қаңтардан бастап күшіне енеді.

<https://www.zakon.kz/pravo/6491998-mazhilis-prinyal-vo-vtorom-chtenii-zakon-ob-iskusstvennom-intellekte.html>

Заң бар, платформа жоқ: Қазақстанда медиажүйенің іске қосылуы неге кешігіп отыр
Қазақстанда 2024 жылдан бастап «Баспа және масс-медиа туралы» заң күшінде болса да, оның негізгі элементі — аккредитациялар беріліп, гранттар бөлінетін біртұтас медиаплатформа әлі іске қосылған жоқ. Себебі — қаржыландырудың болмауы. Әзірге билік «мәселені қарастырамыз» деп уәде берсе, сарапшылар жүйенің тиімділігінен күмәнданады және мемлекеттік ақпараттық саясаттағы ашықтық мәселелерінің шешілмегенін атап көрсетеді. Ал ақпарат министрі Аида Балаева заң медиа саласы үшін маңызды қадам болды деп сенімді түрде мәлімдеді.

<https://exclusive.kz/zakon-est-platforny-net-pochemu-v-kazahstane-zaderzhivaetsja-zapusk-mediasistemy/>

Қазақстан әлеуметтік желілерді қатаң бақылауға алады – жаңа заң жобасы не енгізетінін тармақтар бойынша түсіндіреміз

Қазақстан әлеуметтік желілер мен онлайн платформалар үшін жаңа қатаң ережелер әзірлеуде. Meta, Google сияқты компанияларға елде офис ашу және «заңсыз» контентті жылдам жою міндеттелуі мүмкін. 16 жасқа дейінгі балаларға әлеуметтік желілерге тіркелуге тыйым салу жоспарлануда, ал 5 мыңнан астам жазылушысы бар аноним авторлар өз тұлғасын ашуға мәжбүр болуы мүмкін. Қарғыс сөздер, қорлау және рұқсатсыз басқа адамның фотосуреттерін жариялау үшін айыппұлдар көзделген. Онлайн-кинотеатрлар өз контентін лицензиялап, бақылауға алу мүмкіндігіне ие болуы мүмкін. Сарапшылар бұл цензураға, ірі платформалардың кетуіне және интернет еркіндігінің шектелуіне әкелуі мүмкін деп ескертеді. Билік шаралардың қауіпті контентке қарсы күрес үшін қажет екенін атап отыр.

<https://bes.media/news/kazahstan-uzhestochaet-kontrol-v-sotssetyah-obyasnyam-poppunktam-chto-vvodit-noviy-zakonoproekt/>

Қазақстанда «ЛГБТ насихатын» тыйуға қатысты заң қабылданды

Құжат тоғыз заңға түзетулер енгізеді, олардың үшеуіне сәйкес тыйым туралы тармақтар қосылған. Заңға сәйкес, бұзушылық контентті БАҚ пен әлеуметтік желілерде орналастыру және тарату үшін жауапкершілік қарастырылған. Бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 20 ең төменгі есептік көрсеткішке тең (86 500 теңге, 146 еуродан астам). Қайталанған жағдайда айыппұл ұлғаюы немесе әкімшілік қамауға алу мерзімі 10 күнге дейін белгіленуі мүмкін.

<https://www.dw.com/ru/v-kazahstane-odobrili-zakon-o-zaprete-propagandy-lgbt/a-75343438>

Қазақстанның жаңа Конституциясы жобасында сөз бостандығы мен бейбіт жиналыстарға шектеулерді кеңейту ұсынылуда

Жаңа Конституция жобасында сөз бостандығы мен бейбіт жиналыстарға қосымша шектеулер енгізу жөніндегі түзетулер қарастырылуда: пікір білдіру адамның қадір-қасиеті мен абыройына, рухани-моральдық құндылықтарға және қоғамдық тәртіпке әсер етпеуі керек деп бекіту ұсынылады; зорлық-зомбылықты, соғысты және алауыздықты насихаттауға тыйымдар кеңейтіледі; митингілерді шектеуге конституциялық құрылымды және ұлттық қауіпсіздікті қорғау негіздері қосылады. Сонымен қатар цензураға қатысты конституциялық тыйым сақталатыны атап көрсетіледі.

<https://www.uralskweek.kz/2026/01/26/v-proekte-novoj-konstitutsii-kazahstana-predlagayut-rasshirit-osnovaniya-dlya-oqranicheniya-svobody-slova-i-mirnyh-sobranij/>

5. Сот прецеденттері

Конституциялық сот Қазақстандағы интернетті өшіру заңдылығын тексеруі тиіс

Еуразиялық Цифрлық қорының командасы Конституциялық сотқа «Байланыс туралы» заңның 41-1-бабын талқылау үшін жүгінді. Сарапшылардың пікірінше, бұл бап интернетті ашық процедурасыз және сот бақылауынсыз жапуға мүмкіндік береді, бұл конституциялық ақпаратқа қол жеткізу және пікір білдіру еркіндігі құқықтарын бұзуы мүмкін. Сот

практикасын талдау және құқық қорғаушылармен кеңесуден кейін Қор соттан осы баптың конституциялыққа сәйкестігін және пропорционалдылық принципіне үйлесімділігін тексеруді сұрап отыр.

<https://exclusive.kz/protiv-shatdaunov-konstitucionnyj-sud-dolzhen-otvetit-zakonno-li-otkljuchajut-internet-v-kazahstane/>

Алматыда блогер және журналист Мирболат Мырзатайұлы ұлтаралық араздықты қоздыру ісі бойынша ұсталды

Алматыда блогер және журналист Мирболат Мырзатайұлы әлеуметтік, ұлтаралық немесе діни араздықты қоздыру ісі бойынша ұсталды (ҚК-нің 174-бабы). Бұл туралы Азаттық (RFE/RL қазақ редакциясы) хабарлады.

https://t.me/lmc_kz/4982

Баннерлі демократия: Сенат журналистерді «резервацияға» қалай жіберді

Қазақстандық Сенатта журналистер үшін жаңа ережелер енгізілді — енді пікірлер тек арнайы баннерлер алдында жазылады. Депутаттар лифтке асығады, баспасөз қызметі күзетші рөлін атқарады, ал қоғам маңызды және ыңғайсыз сұрақтарға жауапсыз қалады.

https://t.me/lmc_kz/5006

Sotreport.kz іскерлік абыройды қорғау ісін жеңді

Астанадағы сот ТОО «СпецТрейдТМ»-ның 2025 жылғы 27 қаңтардағы жарияланымды жалған деп танып, материалды жою және шамамен 59 млн теңге өндіру туралы талаптарын қанағаттандырмады. Сот мақаладағы деректердің құжаттармен расталғанын анықтады; шешім әлі күшіне енген жоқ.

https://t.me/lmc_kz/5095

Құқық қорғаушыны әлеуметтік желілерде жалған ақпарат таратты деп айыптап, айыппұл салынды

Павлодар әкімдігі құқық қорғаушы Евгений Хабаровқа Instagram-дегі сторис үшін полицияға арыз берді. Онда Хабаров митинг өткізуге бас тартудың себебін қате көрсеткен. Хабаров дереу қатесін түзеткенімен, әкімдік оны «мемлекеттік органның беделіне нұқсан келтіретін» жалған ақпарат таратты деп айыптады. Полиция ӘҚБТК-ның 456-2-бабының 3-бөлімі бойынша хаттама құрды, айыппұл мөлшері — 78 640 теңге. Алғашында іс материалдарына тек бірінші сторис қоса берілген, түзетілген хабар кейін қосылды. Тауап қоры әкімдіктің бас тартуы түсініксіз болғанын, ал Хабаров бұған дейін де шенеуніктер мен полиция тарапынан қысымға ұшырағанын атап өтті. Сот 1 желтоқсанға белгіленген.

<https://www.the-village-kz.com/village/city/news-city/42619-akimat-pavlodara-podal-zayavlenie-na-pravozaschitnika-evgeniya-habarova-za-storis-v-instagram>

«Орда» басылымының бас редакторы Гульнара Бажкеноваға бірнеше қылмыстық іс қозғалды

Алматы полициясы Бажкенованың кейбір жарияланымдарын тексеріп жатыр, олардың пікірінше, онда алдын ала жалған ақпарат таралған — қызметкердің пара алу ісі бойынша ұсталғаны және мүлік дауының егжей-тегжейлері туралы, бұл арыз берушілердің іскерлік беделіне зиян келтірген деп саналады. Бажкенованың тұрғылықты және жұмыс орнына тінту жүргізіліп, құрылғылар мен материалдар тәркіленуде, сондай-ақ оның өткен жылдардағы басқа жарияланымдары тексерілуде. Тергеу әлі жалғасып жатыр.

<https://kaztag.kz/ru/news/srazu-neskolko-ugolovnykh-del-zaveli-na-bazhenovu-vedutsya-obyski>

ҚазТАГ басшыларына қатысты қылмыстық іс қозғалды

ҚазТАГ басшылары Әсет Матаев пен Әмір Қасеновқа Freedom Finance компаниясының арызы бойынша қылмыстық іс қозғалды. Адвокаттардың айтуынша, тергеу кезінде ауыр бұзушылықтар жасалған: олар күдікті деп танылған кезде қатысу мүмкіндігі берілмеген, іс және сараптамалар жасырылған, ал тергеуші өз әрекетін басшылықтың нұсқауы бойынша жүзеге асыратынын мойындаған. ҚазТАГ бұл әрекеттерді сайлау алдындағы қысым деп

есептейді және Freedom Finance арқылы миллиондаған долларды шығару және санкцияларды айналып өту схемалары туралы әңгімелерді жариялап, материалдарды елшіліктер мен мемлекеттік органдарға жолдаған. Матаев пен Қасенов 9 желтоқсанда тергеуге шақырылған.

<https://kaztag.kz/ru/news/na-rukovoditeley-kaztag-vozbuzhdeno-ugolovnoe-delo>

Сот журналист Кирилл Павловқа қатысты әкімшілік істі тоқтатты

Сот ауыл шаруашылығы министрлігі дрондарды сатып алу туралы жарияланымға байланысты Кирилл Павловқа қатысты әкімшілік істі жарамдылық мерзімінің өтуіне байланысты тоқтатты. Іс TOO Sunkar Eavision International тарапынан басталған, дегенмен материалда мемлекеттік сатып алу сайтының ресми бұйрығы дәлме-дәл дәйексөз ретінде келтірілген, ал министрлік өкілдері дәйексөздің дұрыс екенін растаған. Хаттама кешігіп рәсімделіп, Павловқа жеке тұлға ретінде берілген. Журналист сот шешімін әлеуметтік желілерде жариялап, құқық қорғаушыларға, әріптестеріне және Құқықтық медиа-орталыққа алғысын білдірді, деп хабарлайды Exclusive.kz.

<https://exclusive.kz/sud-prekratil-administrativnoe-delo-v-otnoshenii-zhurnalista-kirilla-pavlova/>

Қазақстанда БАҚ-қа жаңа деңгейдегі қысым: сот сайтының жарияланымы үшін шартты жаза

Қазақстандағы сот журналист Олег Гусевті «Кенжехан» базары төңірегіндегі қақтығыс туралы жарияланым үшін шартты жазаға кесті және оған үш жыл бойы кәсібімен айналысуға тыйым салды. Сот ашық деректерді қолдануды заңсыз деп таныған. Бұл шешім сарапшылар тарапынан қатты сынға ұшырады: олар үкімді пропорционалсыз және қауіпті прецедент деп санап, журналистерге қысымды күшейтетін және медиа ортада өзін-өзі цензурауға қауіпін арттыратынын атап көрсетеді.

<https://bes.media/news/noviy-uroven-davleniya-na-smi-v-rk-uslovniy-srok-za-publikatsiyu-sayta-suda/>

14 қаңтарда Астананың әкімшілік сотының апелляциялық коллегиясы бірінші инстанцияның шешімін қалдырып, Қазақстан СІМ-нің «Азаттық радиосының» жеті журналистіне аккредитация беруден бас тартуының заңдылығын таныды. Бұл шешімге қорғаушы тараптың СІМ өтініштерді қарауды созғаны және журналистерді алдымен аккредитациясыз жұмыс істеуге мәжбүрлегенін, кейін оны бас тартудың негізі ретінде пайдаланғанын айтады деген дәлелдеріне қарамастан қабылданды. Сотта барлық тілшілер Қазақстан азаматтары екені, «Азаттық радиосы» 1993 жылдан бері ресми тіркелген және аккредитацияланғаны атап өтілді. Халықаралық ұйымдар бұл әрекеттерді тәуелсіз БАҚ-қа қысым ретінде бағалады. Сол күні СІМ басқа 11 журналистің аккредитациясын алты айға ұзартты, ал тоғыз тілшінің істері әлі сотта қаралуда.

<https://www.azattyq.org/a/azattyq-tilshilerin-in-akkreditatsiyasy-isi-boiynsha-sot-apellyatsiya-sheshimi-bugin-shygady-/33647652.html>